

„მართა - მარიამის იგავის“ ეკონომიკური გაზრება

მუხმან ცეცხლაძე

ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

ზოგიერთი მეცნიერი მიიჩნევს, რომ ეკონომიკური საქმიანობის, საკუთებისა და სიმდიდრისადმი ქრისტიანული დამოკიდებულება წინააღმდეგობრივია და მაგალითად მოჰყავთ წმინდა წიგნებიდან და ქადაგებებიდან თითქმის ერთმანეთის გამომხიცხავი დებულებები. მაგ., წმ. კლიმენტი აღექსანდრიელი გვასწავდის, რომ საკუთების უფლება ადამიანის ღმერთთან მეგობრობიდან წაჩოქებულია. იგი ღვთის ძვირფასი საჩუქარია. წმ. იოანე ოქროპირი მიუთითებდა: “მდიდრებს კი ნუ მიხსენებთ, ახამედ მიხსენეთ ისინი, რომლებიც მონობენ სიმდიდრეს. წმ. იობი მდიდარი იყო, მაგამ ახ მსახურობდა მამონას”. მაგამ, სხვაგან იგივე იოანე ოქროპირი მკაცრად კიცხავს სიმდიდრეს: “იგი ხიწნის სულს”, “მდიდრის სული სავსეა ბოროტებით” და ა.შ. ხშირად ციგაგების ასეთმა ნაკლებმა შეიძლება მაჩთვაც შეცდომაში შეგვიყვანოს, ამიტომ აუცილებელია მივმართოთ პიხვედწყაობებს და ვნახოთ რომელი ციგაგაა ზოგადი და რომელი მოცულობისაა ეკონომიკური საქმიანობისადმი. ნაშრომში ბიბლიასა და წმინდა წიგნებზე დაყრდნობით წაჩოქებულია თუ ზნეა იყოს ქრისტიანის უპიხვედესი საზრუნავი, ზნეა ახის მისი დანიშნულება და ზნეა ადგილი უნდა ეკავოს მის მიწიერ ცხოვრებაში შრომას, სიმდიდრეს, ზოგჯერ უნდა მოიპოვოს და განკარგოს იგი.

საკვანძო სიტყვები: ქრისტიანობა, შრომა, სიმდიდრე, მონყალება, სასუფეველი.

საზოგადოდ, რელიგია (პიროვნების აბსოლუტთან დამოკიდებულება) და ეკონომიკა (შრომით კეთილდღეობის მოპოვება) საზოგადოებრივი ცხოვრებისა და ადამიანთა მისწრაფების სრულიად განსხვავებული სფეროებია. ეკონომიკა ეფუძნება ადამიანური ცხოვრების ნორმებს, რელიგია გამოხატავს სამყაროს უნივერსალურ თვალთახედვას, მაგრამ ორივე თავისი საწყისი კულტურული წინაპირობებით ერთიანი ისტორიული სუბიექტის - ადამიანის შეხედულებებსა და საქმიანობას ასახავს, ამიტომ უდავოა მათი სიახლოვე და ურთიერთგანპირობებულობა

რელიგიისა და ეკონომიკის ურთიერთგავლენის საკითხები, დღეისათვის აქტიურად განიხილება უცხოელი (ი. ბერეზინი, ე. ილი, ი. კროტოვი, ს.ლუკინი, ვ. მაი, ი. პავლოვი, მ. რუმინცევი, ო. სადოვი, ა. სენი, ე. ტრუბეცკოი და სხვ.) და ქართველი (ი. გაგნიძე, ი. გოგორიშვილი, ნ. გრძელიშვილი, პ. კოლუაშვილი, ე. ნადირაძე, ნ.პაპაჩაშვილი, გ. შიხაშვილი, ნ. ჩიხლაძე და სხვ.) მეცნიერების მიერ. რელიგიასთან მიმართებაში ნებისმიერი სხვა საკითხის დაკავშირება იმდენად სპეციფიკურია, რომ იგი დეტალურ შესწავლას საჭიროებს. ამიტომ ვფიქრობ, ამ მიმართულებით კვლევა კიდევ უფრო უნდა გაღრმავდეს.

წინამდებარე ნაშრომში მიზანია წარმოგიდგინოთ ეკონომიკური საქმიანობისადმი, საზოგადოდ, მიწიერი ცხოვრებისადმი ქრისტიანული რელიგიის დამოკიდებულების ზოგიერთი ასპექტი.

როგორც ბიბლია გვაუწყებს, გზად მიმავალი უფალი იესო ქრისტე ერთმა დედაკაცმა სახელად მართამ მიიღო სახლში. “მას ჰყავდა და მარიამი, რომელიც იესოს ფერხთით დაჯდა და ისმენდა მის სიტყვას. მართა კი ზრუნავდა გულუხვად გამასპინძლებაზე. მივიდა მასთან და უთხრა: უფალო, არ განაღვლებს, რომ ჩემმა დამ მართოდ დამტოვა სამასპინძლოდ? უთხარი, მომეხმაროს.” და უთხრა უფალმა პასუხად: „მართა, მართა! შენ ბევრ რამეზე ზრუნავ და ნუხხარ, საჭირო კი მხოლოდ ერთია. მარიამმა უკეთესი წილი აირჩია, რომელიც არ წაერთმევა მას“ (ლუკ.10.38-42).

ხშირად ეს იგავი იწვევს კამათს მოაზროვნე ადამიანებში და სხვადასხვანაირად ხსნიან მის არსს: ზოგს მიაჩნია, რომ ქრისტე უარყოფს საწუთისოფლო საზრუნავს და მორწმუნეებს მოუწოდებს იზრუნონ მხოლოდ სულის ხსნაზე.

ამის დასამტკიცებლად იშველიებენ სხვა იგავებსა და ციტატებს ბიბლიიდან: ჯერ კიდევ, აბრაამი მიტანავს ორ სამყაროს, სადაც მდიდრები და ღარიბები განისვენებენ: „ჩვენსა და თქვენს შორის დიდი უფსკრულია დამყარებული, ისე, რომ ვერც აქედან თქვენსკენ გადმოსვლის მსურველები გადმოვლენ თქვენსკენ და ვერც თქვენგან ჩვენსკენ“ (ლუკ.16:26). „დიდაქე“ დასაწყისშივე მიგვითითებს: „განეშორე ხორციელ და სხეულებრივ სურვილებს“ (დიდ. 1,4). რადგან ამაოა საწუთისოფლო საზრუნავი: „ამაოება ამაოთა, ყოველივე ამაო“ (ეკლ. 1:2). ამიტომ ნუ შეინუხებთ თავს მინიერი საზრუნავით: „შეხედეთ ცის ფრინველებს: ისინი არც თესავენ, არც მკიან, არც ბელლებში აგროვებენ და თქვენი ზეციერი მამა ასაზრდოებს მათ. განა თქვენ მათზე ბევრად უკეთესნი არა ხართ?“ (მათ.6:26). „ამრიგად, ნუ იზრუნებთ ხვალინდელ დღეზე, ვინაიდან ხვალინდელი დღე თვითონ იზრუნებს თავისთავზე. ყოველ დღეს საკმარისად აქვს თავისი საზრუნავი“ (მათ. 6:34).

მინიერ ღირებულებებზე ზრუნვა არა მხოლოდ ფუჭი არამედ საზიანოცაა, რადგან ის იპყრობს თქვენს გულს: „გაყიდეთ თქვენი ქონება და გაეცით მოწყალება. დაიმზადეთ უცვეთელი ქისები, საუკუნოდ უღევი საუნჯე ზეცაში, სადაც ქურდი ვერ მიეკარება და ჩრჩილი ვერ დააზიანებს, ვინაიდან სადაც თქვენი საუნჯეა, გულიც იქ იქნება“ (ლუკ. 12:33-34). „ნუ დაიუნჯებთ დედამინაზე, სადაც ჩრჩილი და ჟანგი სპობს და სადაც ქურდები თხრიან და იპარავენ. დაიუნჯეთ ცაში...“ (მათ. 6:19-20). სასუფეველში დამკვიდრება კი არც ისე ადვილია, რადგან „უმაღ აქლემი გაძვრება ნემსის ყუნწში, ვიდრე მდიდარი შევა ღვთის სასუფეველში“ (მათ. 19:24).

მაგრამ, ბიბლია, ამავე დროს, ძველი აღთქმის დასაწყისშივე გვამცნობს: „თქვა ღმერთმა: გავაჩინოთ კაცი ჩვენს ხატად, ჩვენს მსგავსად. ეპატრონოს ზღვაში თევზს, ცაში ფრინველს, ყოველ პირუტყვს, მთელ დედამინას და ყველა ქვემძრომს, რაც კი მინაზე დახობავს“ (დაბ. 1.26). „და აღილო უფალმა ღმერთმა და დაასახლა იგი ედემის ბაღში, რათა აღევსო იგი და დაეცვა იგი“ (ბიბლ 2-15). სამოთხიდან განდევნის შემდეგაც კი უფალი ასეთ მსჯავრს ადებს ადამს: „ოფლითა პირისა შენისაითა სჭამდე პურსა შენსა, ვიდრე მიქცევამდე შენდა მიწად, რომლისგან იქმენ“ (დაბ. 3:9).

თანამედროვე ენაზე თუ ვიტყვით, უფალმა ადამიანებს იმთავითვე დააკისრა საამყაროს მენეჯერებისა და მნებების ვალდებულება ფართო უფლებებით.

უფრო მეტიც: „კაცი საქმით მართლდება და არა მხოლოდ რწმენით... ვინაითგან როგორც სხეული მკვდარია სულის გარეშე, ასევე რწმენაც მკვდარია საქმის გარეშე“ (იაკ. 2:24,26). ამიტომ შრომა აუცილებელია: „არავინ იყოს თქვენს შორის უქმად“ (დიდ., XII, 4). უფლის სახელით მოსული სტუმარიც კი სამ დღეზე მეტად თუ დარჩება თქვენთან “თუკი ისურვებს თქვენთან ყოფნას და თუ ხელობაც ეხერხება, იშრომოს და ისე ჭამოს. თუკი არა აქვს რამ ხელობა, გონივრულად განჭვრიტეთ მისთვის” (დიდ., XII, 3-4). და “თუ არ ისურვებს ამგვარად ყოფას, ქრისტეს მოვაჭრე ყოფილა იგი. ეკრძაღეთ მას” (დიდ., XII, 5). პავლე მოციქული ცალსახად აცხადებს: “ვისაც შრომა არ სურს, ის ნულარც ჭამს” (2 თეს. 3:10).

მაგრამ შრომა უნდა იყოს ღვთისაგან კურთხეული და სათნო: სხვანაირად: „შეჭამ და ვერ გაძღები; შიმშილი გექნება მუცელში; გადამალავ, მაგრამ ვერ შეინარჩუნებ; რასაც შეინარჩუნებ, მახვილს მივცემ. დათესავ და ვერ მოიმიკი; ზეთს გამოხდი და ვერ გაიპოხები; ღვინოს დანურავ და ვერ შესვამ“ (მიქ. 6:14-15). თვით შრომის უნარიც ღვთის წყალობაა: „მაგრამ ღვთის მადლით ვარ, რაცა ვარ; და მისი მადლი არ იყოს ჩემს მიმართ ფუჭი, არამედ ყველაზე მეტს ვშრომობდი; არა მე, არამედ ღვთის მადლი, რომელიც ჩემთანაა“ (1 კორ. 15:10).

მხოლოდ რწმენა საქმის გარეშე ფუჭია: „რწმენაც საქმის გარეშე მკვდარია თავისთავად“ (დაბ. 2:17). ამ მხრივ საინტერესოა შემდეგი გადმოცემა: “წმინდა მამები და საეკლესიო მოღვაწენი ხშირად იგონებენ ასეთ ამბავს: “კაცი ნავში იჯდა და თევზაობდა. მასთან

მივიდნენ ორნი და სთხოვეს მეორე ნაპირზე გაყვანა. შუა მდინარეში ერთმა შეამჩნია ნიჩბებზე წარწერები: ერთზე ეწერა “ილოცე”, მეორეზე - “იშრომე”(ჩიხლაძე,2013:78).

საგულისხმოა, რომ სწორედ ქრისტიანობამ დაამკვიდრა იმის შეგნება, რომ შრომა ადამიანის არსებობის ერთადერთი საშუალება უნდა ყოფილიყო. ნეტარი ავგუსტინე გამოვიდა მონათმფლობელური რომის იდეოლოგიის წინააღმდეგ, რომელიც ფიზიკურ შრომას თავისუფალი ადამიანისათვის სამარცხვინოდ მიიჩნევდა. მას სჯეროდა, რომ ადამიანს შრომას ღმერთი ავალებს. შრომა ღმერთმა ადამიანის სასიხარულოდ შექმნა და ადამიანმა ნაყოფიერად უნდა წარმართოს იგი.

ამასთან, ყოველი ადამიანი ღირსია მიიღოს თავისი შრომის საზღაური: „მშრომელი თავისი საზრდოს ღირსია“ (მათ. 10:10). “ღირს არს მუშაკი სასყიდლისა თვისისა” (1 ტიმ. 5:18). „რომელ ჯარისკაცს უმსახურნია როდესმე თავის ხარჯზე? ვინ რგავს ვაზს და მისგან ნაყოფს არა სჭამს? ვინ მწყემსავს ნახირს და ნახირის რძეს პირს არ აკარებს? (1 კორ. 9:7). “რადგან მოსეს რჯულში წერია: “პირს ნუ აუკრავ მღენავ ხარს”... (1 კორ. 9:9). “...მხვნელმა უნდა ხნას იმედით, მღენავმა კი წილადობის იმედით” (1 კორ. 9:10). მაგრამ არ უნდა მოითხოვო კუთვნილზე მეტი: „თქვენთვის დანესებულის მეტს ნურაფერს მოითხოვო“ (ლუკ. 3:13).

ხშირად დომინირებს მცდარი აზრი, რომ ქრისტიანობა უარყოფს კერძო საკუთრებას. რა თქმა უნდა ამ ქვეყნად ყველაფრის მფლობელი ღმერთია: „უფლისა არს ქუეყანაი და სავსებაი მისი, სოფელი და ყოველნი დამკვიდრებულნი მას შინა...“ (ფსალ. 23). მაგრამ ამქვეყნიური მატერიალური ღირებულებები სწორედ ადამიანებისთვის შექმნა, ამასთან, მეტს აძლევს იმას, ვინც მეტს ფლობს ან უკეთ განაგებს: “რადგან ვისაც აქვს, მას მიეცემა, და ვისაც არა აქვს, ისიც წაერთმევა, რაცა აქვს” (მარ. 4:25). ამასვე გულისხმობს იგავი ტალანტების შესახებ: მას უფრო მეტი მიეცემა, ვინც მინდობილ ტალანტებს უფრო მეტს შემატებს, ხოლო ვინც არ შემატებს, რაც აქვს მიცემული, ისიც წაერთმევა (მათ.25:14-30). იმავეს მიგვანიშნებს “იგავი მინაზე” (ლუკ. 19:11-27).

შრომისადმი ქრისტიანული დამოკიდებულების სწორად განსაზღვრისათვის უფრო დამაჯერებელია თვით უფლისა და მისი მოწაფეების პირადი მაგალითი: მარკოზის სახარებაში არის ასეთი ფრაზა “ის ხურო არაა”? - ეს თქვა კაცმა, ვინც იცნო იესო. აქედან ჩანს, რომ იესო თავისი ქალაქის ხურო იყო და თავისი შრომით ირჩენდა თავს. წმინდა ილია მართალი გაბრიელ ეპისკოპოსისადმი გამოსათხოვარ სიტყვაში ასეთ ამბავს იგონებს: გაბრიელს უამბეს ერთ ძველ ეკლესიაში არსებული ხატის შესახებ, სადაც გამოსახულია ყოვლადწმინდა ღვთისმშობელი, მის წინ დევს მატყლი, ხელში უჭირავს ტარი და ქსოვს. ილია ხაზგასმით აღნიშნავს: “განა შეიძლება ამაზე მეტი გაპატიოსნება, ზე-აღწევა შრომისა და გამრჯელობისა” (ჩიხლაძე, 2013:174-175). პავლე მოციქული ძირითადი სასულიერო საქმიანობის გარდა კარვებსაც კერავდა, რათა საკუთარი თავიც ერჩინა და სხვებსაც მიხმარებოდა. ლუკა მახარებელი ექიმიც იყო და ხატავდა კიდევ. უფლის თორმეტი მოციქულიდან თერთმეტი გენესარეთის ტბის მეთევზე იყო.

ქრისტიანობა არ უკრძალავს ადამიანს, თავისი სურვილისამებრ იღვანოს საზოგადოებრივი ცხოვრების ნებისმიერ სფეროში, მაგრამ მოაგონებს, რომ იგი უნდა იღვწოდეს სულიერი სიწმინდისათვის. უფალი იესო ქრისტე ასე არიგებს თავის მოწაფეებს: “დაუკვირდით და დაიცავით თავი ყოველი ანგარებისაგან, ვინაიდან ადამიანის სიცოცხლე მისი ქონების სიუხვეზე როდია დამოკიდებული” (ლუკა, 12,15) და მოჰყავს შემდეგი იგავი: კაცს, რომელმაც მომავალი განცხრომის იმედით ქონების დაგროვება გადაწყვიტა, ღმერთმა აუწყა: “უგუნურო, ამაღამ სულს მოგთხოვენ და რაც დაიმზადე ვილას დარჩება?” (ლუკა, 12,20). შემდეგ კი მაცხოვარმა მსმენელებს განუმარტა, რომ ადამიანის არსებობაში სულია მთავარი და ცხოვრებაში არის უფრო ფასეული და ღირსეული მდგომარეობა, ვიდრე ქამასა და ჩაცმაზე ზრუნვაა.

უფალი არ ზღუდავს ადამიანის თავისუფალ ნებას, არჩევანის უფლებას, მაგრამ ამავე დროს გვაფრთხილებს, რომ არ შეიძლება ორ ბატონზე მსახურება: „ვერ შეძლებთ ღმერთსაც ემსახუროთ და მამონასაც“ (მათე 6:24), დიახ მამონაზე მონობაა დაუშვებელი და არა ზოგადად სიმდიდრის ქონა: თუ მატერიალურ კეთილდღეობას მიანიჭებ უპირატესობას ვერ მოიპოვებ სულის ცხოვნებას. ამიტომ „ნუ ზრუნავთ თქვენი სულისათვის, რა ვჭამოთ ანდა რა ვსვათ; ნურც თქვენი სხეულისათვის, რით შევიმოსოთო, განა სული უფრო მეტი არ არის, ვიდრე საზრდელი და სხეული - უფრო მეტი, ვიდრე სამოსელი?... ვინაიდან მამამ თქვენმა ზეციერმა იცის, რომ გჭირდებათ ყოველივე ეს. თქვენ კი უწინარეს ეძიეთ ღვთის სასუფეველი და მისი სიმართლე და ყოველივე შეგემატებათ“ (მათ. 6:25-33). „ეძიებდით სასუფეველსა ღმრთისასა, და ესე ყოველი შეგეძინოს თქვენ.“ (ლუკ. 12:31). რადგან, „რა სარგებელ აქვს ადამიანს, თუნდაც მთელი ქვეყანა შეიძინოს, თავისი სული კი დაკარგოს?“ (მათ. 16:26). რადგან ხორცი ხრწნადი და წარმავალია, სული კი მარადიული: „ვინც თავის ხორცისთვის თესავს, ხორცისაგან მოიმკის ხრწნილებას, ხოლო ვინც სულისათვის თესავს, სულისაგან მოიმკის მარადიულ სიცოცხლეს“ (გალ. 6:8).

როგორც ბერი პაისი ათონელი წერს: „არიან ადამიანები, რომლებსაც არაფერი აკლიათ, მაგრამ ამასთან ერთად არ აკლიათ სევდაც, რადგან მათ აკლიათ ქრისტე“. ამიტომ სახარება გვაფრთხილებს: „ეკრძალენით თქვენს თავს, რათა არ დამძიმდეს თქვენი გული განცხრომით, სიმთვრალითა და ამქვეყნიური საზრუნავით და ანაზღუელად არ მოიწიოს თქვენზე ის დღე“ (ლუკ. 21:35). „რამეთუ არა არს სასუფეველი ღმრთისაჲ საქმელ და სასუმელ, არამედ სიმართლე და მშვედობა და სიხარულ სულითა წმიდითა“ (რომ. 14:17). რადგან როგორც წმინდა იოანე კრონშტანდტელი განმარტავს: გემრიელი და უხვი საქმელით გული გათქვირდება, გასქელდება და მოუძღურდება სულიერი ღვანლისათვის, განსაკუთრებით ლოცვისათვის. თუ რა მოსდევს მეტისმეტ გემოთმოყვარეობას კარგად ჩანს ბიბლიიდან: როცა აღთქმული ქვეყნისაკენ მიმავალ ისრაელიანელებს მოსწყინდათ ციური მანათა და ითხოვეს ხორცი, უფალმა უთვალავი მწყერი “მორეკა ზღვიდან”, შედეგად კი მიიღეს “სიხარბის სამარხები” (რიცხ. 11:1-34). როგორც წმინდა გრიგოლ პალამა აღნიშნავს, ადამიანის ბუნება ასეთია: “რაც მეტს იღებ, მით მეტს ითხოვ...”. იმავეზე მიგვითითებს წმინდა იოანე სინელი: „ზღვა მდინარეთა მიერთებით არ ივსება, ვერც ვერცხლისმოყვარე ვერ იკმაყოფილებს სურვილს მოგროვილი ფულით“.

უფლისათვის მიუღებელია ასევე უგუნური და უსარგებლო შრომა, გარჯა, რომლის ფესვებშიც ამპარტავნება იმალება. ამის ნათელი მაგალითია ბაბილონის გოდოლი. ადამიანთა მიერ ტიტანური შრომის განწევს მიუხედავად, გოდოლი ღმერთმა დაანგრია, ხალხი გაფანტა და ენებიც აურია მათ, რომ ერთმანეთის არაფერი გაეგოთ (ჩიხლაძე 2013:56).

როგორც სახარებიდა ჩანს თვით უფალი იესო ქრისტე არ უარყოფდა მიწიერ ცხოვრებას, მას უყვარდა ხალხთან ურთიერთობა, შრომა, მოძრაობა, გამუდმებული ზრუნვა მოყვასისათვის, დავრდომილთა ნუგეშისცემა, მათი კურნება, მშვიერთა დაპურება, შეცდომილთა შეწყალება და საერთოდ სულიერ სისპეტაკესთან ერთად ამქვეყნიური კეთილდღეობაც. იგი ზომიერების მომხრე იყო, ამასთან კარგი გურმანიც. ხშირად “ჭამდა და სვამდა” მეგობრებთან ერთად. აკი მის ხასიათს დაკვირვებულნი მტრები ხშირად ამბობდნენ: “აი, ადამიანი, რომელსაც უყვარს ჭამაც და ღვინის სმაც”.

უფალი არც სიმდიდრის დაგროვებას გვიკრძალავს, მაგრამ მთავარია ის მატერიალური ღირებულებები, რაც უფალმა მოგაბარა სამართავად, სხვესაც უწილადო: „როცა ვენახს დაკრიფავ, მომტვრევას ნულარ დაუნყებ - მდგმურებსა და ქვრივ-ობლებს დარჩეს“. (II რჯ. 24:20). „როცა სამკალი გექნებათ თქვენს მიწაზე, ერთიანად ნუ მომკი შენს ყანას, სამკალში დაცვენის ნუ აკრეფ, ვენახსაც ნუ მოიმცვრევ, ყურძნის ბიბილებს ნუ აკრეფ ძირიდან; ღარიბ-ღატაკსა და მდგმურს დაუტოვე ისინი.“ (ლუკ. 19:9-10). “ნუ გააბრუნებ გაჭირვებულს.

შენსავე მოძმეს უნილადე ყოველივე” (დიდ., IV, 8); “ყველას, ვინც კი გთხოვს, მიუბოძე და აღარ მოითხოვო... ნეტარია ის, ვინც გასცემს თანახმად მცნებისა, რადგანაც არ განისჯება იგი” (დიდ., I, 5). “ხოლო ვინც არ ზრუნავს თავის ახლობლებზე, უფრო მეტად კი თავის სახლეულებზე, იგი განუდგა რწმენას და ურწმუნოზე უარესია” (I ტიმ. 5:8).

ამასთან, გაცემა უნდა იყოს ნებაყოფლობითი, სიხარულის მომნიჭებელი გამცემისათვის: “...ვინაიდან სიხარულით გამცემი უყვარს ღმერთს” (II კორ. 9:7). უნდა გასცე უანგაროდ, უხმაუროდ: “შენ კი, როცა მოწყალებას გასცემ, შენს მარცხენას ნუ ეცოდინება, რას აკეთებს შენი მარჯვენა” (მათ. 6:3) და გაცემა უნდა იყოს გააზრებული: “გაიოფლოს მოწყალება შენი შენსავე ხელებში, ვიდრე შეიცნობ, ვისთვის გასცემ” (დიდ., I, 6).

დღეს ბევრ მოაზროვნეს მიაჩნია, რომ ცალკეული ქვეყნების განსხვავებული ეკონომიკური განვითარება მჭიდროდაა დაკავშირებული განსხვავებულ რელიგიურ მსოფლმხედველობასთან. მაგალითად, მიიჩნევენ, რომ ყველაზე განვითარებული ქვეყნები პროტესტანტულია, ნაკლებად განვითარებული - კათოლიკური, უფრო ნაკლებგანვითარებული - მართლმადიდებლური. თუ რა არის ამის მიზეზი ეს ცალკე კვლევის საგანია, მაგრამ ერთი რამ ცხადია: ქრიატიანული მოძღვრების ფუნდამენტურ დებულებებში ასეთი დასკვნის საფუძველი ნამდვილად არ არის და ეს შეიძლება სხვა ფაქტორებთანაც იყოს დაკავშირებული.

ამასთან, ყურადსაღებია ის ფაქტიც, რომ პროტესტანტიზმის ფუძემდებლებმა მარტინ ლუთერმა და ჟან კალვინმა შრომა და კერძო საკუთრებაც ქრისტიანისათვის წმინდათაწმინდა მოვალეობად მიიჩნიეს. იქნებ სწორედ ამის წყალობით იქცა კალვინიზმი, როგორც უ. პეტი უწოდებს “კაპიტალისტური მეურნეობის სანერგედ”. მაქს ვებერის აზრით, პროტესტანტებმა ისმინეს ღვთის ხმა, დაიწყეს ცხოვრება ამ ხმისადმი მორჩილებით, რამაც ისინი მილიონობით ადამიანის ცხოვრების დონის გაუმჯობესებამდე მიიყვანა.

კაპიტალიზმმა კომუნიზმზე ალბათ სწორედ იმიტომ გაიმარჯვა, რომ პროტესტანი ვოლტერი უპირატესობას ანიჭებდა ლაქიას, რომელიც წირვაზე დადის და ამიტომ ყელს არ გამოჭრის თავის თუნდაც გესლიან პატრონს. ათეისტი კ. მარქსი კი უპირატესობას ანიჭებდა ლაქიას, რომელიც წირვის ნაცვლად პარტკრებებზე დადიოდა. და როცა მარქსისტები რელიგიას უწოდებდნენ “ხალხის ოპიუმს”, მაშინ, ჩრდილოეთ ევროპისა და აშშ-ს სხვადასხვა შეძლების ოჯახებში, მამები ბიბლიით ხელში თავიანთ ბავშვებს მშვიდად უხსნიდნენ: რა არის კარგი და რა არის ცუდი და რატომ უნდა შევასრულოთ ღვთის მცნებები.

ბევრ მოაზროვნეს მართლმადიდებლური მსოფლმხედველობის ნაკლად მიაჩნიათ ის, რომ ყველას უნდა იყოს მარია, არავის სურს იყოს მართა. მაგრამ როგორც ცნობილი მართლმადიდებელი ფილოსოფოსი ე. ნ. ტრუბეცკოი წერს, “თუ ადამიანს არ აქვს მარიას სულიერი სიმაღლე, თავს ანებებს მოყვასებზე ზრუნვას და თავის ამ უმოქმედობას ამართლებს იმით, რომ არ სურს დაემსგავსოს მართას, ამით ის ამჟღავნებს გულგრილობას, ესე იგი იმის ნაკლოვანებას, რაც ყველაზე ძვირფასია ადამიანისათვის” (Трубецкой, 1990:223).

საგულისხმოა, რომ ქართულ ცნობიერებაში ეკონომიკური საქმიანობისადმი დამოკიდებულება იმთავითვე ჯანსაღი იყო. ქართული ეროვნული ტრადიცია გულისხმობს ადამიანის სამივე შემადგენელი ნაწილის - ხორცის, სულისა და გონის ერთიანობას. ეს იდეა განავითარა შოთა რუსთაველმა თავის “ვეფხისტყაოსანში”. იგი ამბობს “გული, ცნობა და გონება ერთმანერთზედა ჰკიდია”.

ქართველი მღვდელთმთავრები ადიდებდნენ შრომას: იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი (ქიქოძე), პიროვნება, რომელიც ილია მართლის სიტყვებით “სარწმუნოებას ამეცნიერებდა და მეცნიერებას ასარწმუნოებდა” ადამიანის სულიერი გამდიდრების უმთავრეს პირობად შრომას მიიჩნევდა: “კაცი უქმი, მცონარე, რომელსაც არ უყვარს გარჯილობა, ვერ გამდიდრდება სულიერადაც. სათნოების და წმინდა ზნეობის შეძენას დიდი შრომა და

მოღვაწეობა უნდა... ვინც უქმად ატარებს თავის დროებას, იგი ქრისტიანი არ არის... ვინც ცხოვრობს და რჩება სხვისი ნამუშევართ და შრომით, იგი ამაოდ ამძიმებს დედამიწას” (ქადაგებანი,1989:457).

ქართველი ერის სულიერი მამა, უწმინდესი და უნეტარესი ილია მეორე, თავის ეპისტოლეებსა და ქადაგებებში მნიშვნელოვან ყურადღებას უთმობს ეკონომიკას: “ეკლესია და რწმენა, როგორც ამას წერენ და ზოგჯერ ხმამაღლა აცხადებენ, სრულიადაც არ კრძალავს ზრუნვას ეკონომიკურსა და მატერიალურ საკითხებზე, მაგრამ ის გვასწავლის, რომ მთავარი სულია... სანამ ადამიანი სხეულით ცხოვრობს, მისთვის ორივე საზრდო საჭირო და აუცილებელია - ხორციელიც და სულიერიც, ოღონდ უპირველეს ყოვლისა სულიერი” (შინაშვილი,2004:56). “ შრომა როგორც წერია ბიბლიაში და ჩვენი ყოფაც ნათლად მოწმობს, არის ადამიანის მიწიერი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი. იგია კურთხევა ღვთისა, რომლის შედეგიც არის სიუხვე, სიხარული და მშვიდობა.... ადამიანში, რომელიც არ შრომობს, ხდება ენერჯის ლპობა და გახრწნა, რაც შემდეგ იწვევს საერთო გულგრილობას, ნიჰილიზმს, სასოწარკვეთილებას. ეს კი საბოლოო ჯამში ფიზიკურ ან სულიერ დაავადებებში გამოვლინდება” (სრულიად...1997).

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ როგორც ოლივერ კრომველი ამბობდა, ქრისტიანს მხოლოდ ორი რამის უნდა ეშინოდეს ცოდვისა და სიზარმაცის. ღმერთმა ადამიანი თავის მსგავსად და ხატად შექმნა. მოგვანიჭა სიმდიდრის წარმოებისა და მისი ბრძნულად მართვის უნარი და პასუხისმგებლობა. მაგრამ ამავე დროს გვაფრთხილებს, რომ უმთავრესი სულია. მართას მზრუნველობა ფუჭია თუ არ ექნება მარიას სულიერი სიმაღლე და ვერც მარიამი დაიუნჯებს სულიერ მადლს მართას შრომისმოყვარეობის გარეშე, რამეთუ, როგორც უწმინდესი ილია მეორე გვიქადაგებს “შრომის მიზანი და შედეგი მართოკეთილდღეობის მიღწევა არ არის. იგი სულიერ განვითარებასაც უწყობს ხელს. ცხოვრების ეს წესი თვით შემოქმედმა დაგვიდგინა.” ჭეშმარიტი ქრისტიანი მართასაც უნდა იტევდეს და მარიამსაც, მართასავით უნდა ირჩებოდეს წარმავალი მიწიერი ღირებულებების მოსაპოვებლად, რათა გადაარჩინოს არა მარა მართო ხორცი, არამედ სულიც და შეძლოს მარიამისეული სწრაფვა მარადიულისაკენ სასუფეველის მოსაპოვებლად.

ლიტერატურა:

1. ბიბლია. (1991) სტოკჰოლმი.
2. გოგორიშვილი, ი. (2013) მართლმადიდებელი ეკლესია და საქართველოს სახელმწიფოს მშენებლობის იდეა, VII სამეცნიერო კონფერენცია „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“, მოხსენებათა კრებული, თსუ, თბილისი-გორი, გვ. 35-40 https://www.tsu.ge/data/file_db/economist_faculty/konf13.pdf
3. გოგორიშვილი, ი. (2015) „მდგრადი მოხმარება როგორც ქრისტიანული ფასეულობა და მისი დამკვიდრების აუცილებლობა საქართველოში“, VIII საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“, მოხსენებათა კრებული, თსუ, თბილისი-ბათუმი, გვ. 36-39 http://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/105327/1/Qristianoba_Da_Ekonomika_2015.pdf
4. გრძელიშვილი, ნ. (2016) „პილიგრიმული ტურიზმი - “წმინდა ანდრიას გზა“- სულიერი, სოციალური, ეკონომიკური ასპექტები“, IX საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“, მოხსენებათა კრებული, თსუ, თბილისი-ქუთაისი, გვ. 59-64 https://www.tsu.ge/data/file_db/economist_faculty/konf16.pdf
5. გრძელიშვილი, ნ. (2013) „რელიგიური ტურიზმი, როგორც მსოფლიო და რეგიონულ ეკონომიკაში საქართველოს ინტეგრაციის ფაქტორი“, VII სამეცნიერო კონფერენცია „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“, მოხსენებათა კრებული, თსუ, თბილისი-გორი, გვ. 41-48 https://www.tsu.ge/data/file_db/economist_faculty/konf13.pdf
6. მენი ა., ყოფიერება და რწმენა., გაზეთი `ჩვენი მწერლობა`, თბ., 2004
სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმინდესისა და უნეტარესის ილია

მეორის საადგომო ეპისტოლეები <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=http://www.orthodoxy.ge/patriarqi/sarchevi.htm&ved=2ahUKEwjNn7OSgonzAhUuhf0HHT5ODc0QFnoECACQAQ&usq=AOvVaw1pjDp3SvYQM9vhSbpiTSZi&cshid=1631985126299> .

7. ქადაგებანი იმერეთის ეპისკოპოსისა გაბრიელისა (1989), ტ. II. ქუთაისი.
8. შიხაშვილი გ. (2004) საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი ილია მეორე სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების აქტუალური საკითხების შესახებ, თბ. 2004.
9. შიხაშვილი გ. სვანიძე ი. (2015) „ბიბლიური მოძღვრება, როგორც მდგრადი ეკონომიკურ-ეკოლოგიური განვითარების ეროვნული კონცეფციის საფუძველი“, VIII საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“, მოხსენებათა კრებული, თსუ, თბილისი-ბათუმი, გვ. 129-134 URL: http://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/105327/1/Qristianoba_Da_Ekonomika_2015.pdf
10. ჩიხლაძე ნ. (2013) მართლმადიდებლობის ეკონომიკური პარალელები, Available from: https://www.researchgate.net/publication/320716799_martlmadideblobis_ekonomikuri_paralelebi [accessed Sep 11 2021].
11. ჩიხლაძე ნ., კოლუაშვილი პ., (2013) „აგროპროდუქცია, როგორც ძღვენი, საზრდელი და გადასახადი წმინდა წერილში“ VII სამეცნიერო კონფერენციის „ქრისტიანობა და ეკონომიკა“ შრომების კრებული, თბილისი-გორი, გვ. 58-64 URL: https://www.tsu.ge/data/file_db/economist_faculty/konf13.pdf
12. ცეცხლაძე მ. (2010) რელიგია და ეკონომიკა. გამომცემლობა შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. ბათუმი.
13. Gagnidze. I. (2019) Principles of economics related to human interaction from the perspective of orthodox teaching. The 4th International Scientific Conference Challenges of Globalization in Economics and Business. Proceedings. TSU. Tb. Georgia. pp. 36-39. URL: <https://dspace.tsu.ge/handle/123456789/488?locale-attribute=en>
14. Gagnidze, I.(2013) Orthodoxy and Economy. Publishing House “Universali”. Tb. Georgia. (in Georgian) URL: <http://eprints.tsu.ge/580/>
15. Вебер. М. (1972) Протестантская этика, М.
16. Трубецкой Е. Н. (1990) «О христианском отношении к современным событиям», Новый мир № 7.
17. Цецхладзе. М. Сурманидзе. З. (2019) Христианское осмысление концепции свободного рынка. **OIKONOMOS: Journal of Social Market Economy**. 2(14), 2019. ISSN 2351-6178. Oikonomos European Reserach Association. Vilnius, Lithuania, p 29-40[http://oikonomos-journal.org/public/uploads/files/OIKONOMOS%20Journal%20of%20Social%20Market%20Economy%20\(14\),%202019.pdf](http://oikonomos-journal.org/public/uploads/files/OIKONOMOS%20Journal%20of%20Social%20Market%20Economy%20(14),%202019.pdf)

An Economic Understanding of “the Parable of Martha and Mariam”

Murman Tsetskhladze

*Associated Professor Batumi Shota Rustaveli State University
Head of the Economics Department Faculty of Economy and Business*

SUMMARY

Some scientists deem that Christian understanding of economic activity, property and wealth is ambivalent and bring as an examples almost mutually exclusive theses from the homilies of church fathers. For instance, Saint Clement of Alexandria teaches us that right of property generates from friendship of man with God. It is precious gift of God. Saint John Chrysostom instructs: “Talk to me not about rich, but talk to me about them, who are slaves of richness. Saint Job was rich, but was not serving the Mammon.” But elsewhere the same John Chrysostom severely condemns richness: “It corrupts the soul”, “The soul of the wealthy is full of evil” and etc.

Frequently, such a combination of citations can actually lead us to error, so it is necessary to apply original source and to see in what context the citation is situated and generally, what kind of attitude Christian doctrine has towards the economic activity.

In the work there is represented, according to holy scripture, what should primary concern of Christian be, what is his/her task and what place labor and wealth should take in his/her earthly life, how he/she should obtain and dispose of it. The focus is on the primary sources and not on the opinions of the author.

Key Words: Christianity, Work, Wealth, Charity, Paradise.